

ipak po mome mišljenju nije prikladna za ulogu školskog priručnika. Ne samo zbog svoje opširnosti nego još više zbog velike nejedinstvenosti u koncepciji i razradi materijala. Previše se učenih ljudi našlo skupa na proučavanju tako opširne i sporbene materije kao što je pastorat. Za mladež koja se sprema za praktični rad ovaj je priručnik previše spekulativan, iako mu podnaslov glasi: „Praktische Theologie der Kirche in ihrer Gegenwart“. Opći stav skoro svih priloga u knjizi prenaplašeno je kritičan prema dosadašnjoj crkvenoj pastoralnoj i pravnoj praksi. Na mjestima i nepravedan. Kod obrade sakramenta krsta, potvrde, ispovijedi i pričesti uzima u obzir samo djecu i mladež, kao da se odnosni sakramenti nimalo ne tiču odraslih.

No, ma koliko se zamjeraka našlo tako golemom djelu, ono je od tolike zamašnosti i koristi da se njegova epohalna vrijednost nameće sama od sebe. „Handbuch der Pastoraltheologie“ neophodno je operativno i naučno oruđe za svakoga praktičnog teologa, posebno pastoralistu.

I dakako — skoro je suvišno i spominjati — djelo uzima u obzir u prvome redu ne naše, nego srednjoevropske crkvene i životne prilike.

Zivan Bezić

G. BERUTTI, *Tajne u gradu mrtvih*, preveo o. Rando Paršić, izdanje IZVORI ISTINE, Dominikanci Korčula, 1969.

Iz uvodnih riječi prevodioca proizlazi da je kolekcija namijenjena pastoralnoj djelatnosti. Želi se da se na sprovodnim misama redovito izreče kratka homilija. Isto tako i na ostalim pokojničkim misama ako je prisutan puk. U ovoj knjizi pruža se materijal za propovijedi u sličnim prigodama. Čini se da će biti prevedena i druga djela u istom pravcu.

Dovoljno je uočiti te programatske riječi da se uvidi opravdanost toga izdanja. Izreči kratku homiliju na sprovodnim misama neosporan je poziv pastora uopće, a danas

napose. Količevka—sakrament krštenja, prva Pričest, vjenčanje, smrt —sprovod predstavljaju točke na kojima se svećenik može najuspješnije sastati s vjernicima i to u njihovom srcu. A takav je susret najpoželjniji i najplodonosniji. Rosa Božje riječi i milosti može pasti na plodno tlo. A svećenik je pozvan da „praecipit et ex professo“ (LG br. 31) hrani narod djelatnošću svete službe propovijedanja i ministriranja sakramenata.

Ovo izdanje priskače u pomoć gdje svećenici trebaju pomoći. Kod nas se osjeća velika praznina izdavačke djelatnosti toga genrea. Prevodi se dosta, to je istina, ali ima i dosta djela koja po svojoj problematici i obradbi spadaju na tuđe terene; ne priskaču našim potrebama, unose zbrku u našu sredinu. A još gore kada se susretne s nejasnim, astralnim, višeznačnim, neprovedivim programima ili nezrelim smjernicama itd.

Pisac je uokvirio pojedine teme u okvir biblijskog rječnika. To predstavlja znatnu poteškoću. Nitko ne može osporiti fundiranost takvog postupka, ali pitanje je da li taj jezik u svojoj izvornoj formi govori čovjeku današnjice. Jer biblijski jezik neposredno je namijenjen ondašnjim pokoljenjima. A između njih i nas prošli su vijekovi. I danas govorimo o istoj istini, ali drugim riječima. Različite su usporedbe, razni primjeri. Život pulsira drugim ritmom. Zbog toga nikada ne prestaje vrijednost poznate izreke da je Sv. pismo svima potrebno, ali da nije svima korisno (de facto). Traže se neki preduvjeti da riječ iz teksta Sv. pisma može biti asimilirana i primijenjena na današnju problematiku.

S tim u vezi čitalac će nekako instinktivno tražiti mjesta s jačim psihološkim naglaskom. A u knjizi ih ima, npr. str. 14, slovo A i drugdje. Jer, budimo načistu, prigodom smrti i sprovoda svećenik se sastaje s ljudima koje rijetko ili nikada ne vidi u crkvi. Biblijski im je jezik manje poznat nego običnim vjernicima. Prisutne se manje tiču minuli događaji, oni se uče na prisutnom događaju, smrti ovoga ili ove. Prema tome svećenik je dužan materijal ove knjige pretvoriti u

neposredan dijalog. A neće mu uvijek biti lako.

Teško je govoriti na groblju ili prigodom smrti. Govoriti i nešto doista reći. Ne otvarati još nezacijeljene rane. Ne aludirati na eventualne loše strane pokojnika ili prisutnih. „Pogoditi“ u srce. Traži se osobita pastoralna razboritost, naročito istančan takt. Razumije se, ima stranica koje se jedva ili nikako ne mogu iskoristavati za govor prigodom pogreba, npr. str. 85, 93, 101. i sl. O tim pitanjima ne bi bilo taktično govoriti u tako napetim okolnostima.

Toliko ima solidnog materijala, tako je teološki fundirana čitava knjiga da bi pogriješio tko bi išao za tim da naglasi npr. neke malo trijumfalističke izraze kao onaj na str. 14. da nas više ne plaše rastanci pri smrti, jer se i Krist strašio tog rastanka. — Možda nije uputno naglašavati da je smrt jedino plod otpada (str. 11), jer i sama struktura tijela, neovisno o grijehu, vodi u raspad (I—II 85, 6). Možda bi smrt bez grijeha bila kao neki trans, ekstaza, ali bi opstojala. Međutim, de facto Bog je bio čovjeka obdario neumrlošću, smrt je plod grijeha. Ipak, u dijalogu s onima koji ne vjeruju, ili uopće u prikazivanju vjerskih nauka kritičkom mentalitetu, treba lučiti što je bitno od onoga što je dodatno ili nadošlo. — Rekao bih također da se pisac previše brzo oprostio od pitanja da li duše u čistilištu imaju toliko posla za sebe da bi u isto vrijeme intervenirale i za nas (str. 121—3).

Listajući stranice 125—134, otkriva se uzor kako bi morale izgledati propovijedi koje bi svećenici lakše mogli iskoristiti. Ne zaboravimo da svećenici na terenu nemaju vremena da dugo i duboko mozgaju kako iskoristavati još donekle sirovi materijal. Mislim da su u tu svrhu svrsishodnije već gotove propovijedi. Uvijek pak da budu lakog sadržaja. S dosta psiholoških naglasaka. U kojima će pulsirati srce današnjeg čovjeka.

Mnogo toga u ovoj knjizi može poslužiti kao primjer po kojemu treba raditi. Tu je solidna nauka. Teološki je fundirana. Predstavlja riznicu idejnog blaga. Razlozi su

kratki i uvjerljivi. Analiza je duboka i ponekad možda i previše široka. A što se tiče prijevoda on je kristalno i sažeto izražajan. Konačno i tiskao ukusan. Prema tome izdavačima se može čestitati te poželjeti da pastoralni kler obogate drugim izdanjima možda za malo neposredniju uporabljivost.

Dr J. K.

LJUBOMIR MARAKOVIĆ, Petar Preradović, Zagreb 1969, izdalo Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda.

S mnogo gledišta se može reći da živimo u sjeni velikana prošlosti. Služimo se dobrima što su nam ih oni namrli. Dišemo u atmosferi ispunjenoj njihovim idejama. Ponosimo se njihovim dostignućima. Hranimo se njihovom zaradom.

A jesmo li im uvijek zahvalni? Ne mislim samo na ona „griskala“ što naumice izvrcu njihovou osobnost, izopačuju njihovu autentičnu nauku, vuku ih na svoju stranu u savsim netemeljite svrhe itd. Mislim i na dobronamjerne koji spavaju pokraj njihovih zasluga. Dobro je ako te zasluge sebi ne pripisuju.

Hrvatski književni kritičar i povjesničar dr Ljubomir Maraković, i sam velik, nastojao je da nam prikaže velikane naše prošlosti. Napisao je studiju o Petru Preradoviću. Zahvalni smo Hrvatskom književnom društvu sv. Ćirila i Metoda što je prigodom 10-god. Marakovićeve smrti izdalo ovu studiju.

U osvrtnu na ovu studiju ne spada na mene, niti na ovu reviju, da se zaustavljam na analizi života, naravi pjesništva, niti na sadržaju pojedinih pjesama ili djela Preradovićevih. Može se sa zadovoljstvom konstatirati da Preradovićevim odama i himnama nema premca u hrvatskoj književnosti kako ističe pisac (str. 57). U baladama i parabolama ima mnogo bisera. I teško je pojmiti kako su neki mogli pisati, recimo radije: ne uvidjeti, da se ispod pjesničke forme Preradovićevih pjesama krije dubok unutarnji doživljaj. Mogli bismo im reći da ne bi bili u stanju osjetiti dubinu ni drugih jednostavnih pjesama. A jednostavnost je svojstvo velikih. Uos-